

AMSTERDAMMERS TEGEN VANDALISME

Mooi zo, houden zo

**PREVENTIE ROND
AMSTERDAMSE PLEINEN**

Een voorbeeld van sociale vernieuwing

90/11

COÖRDINATIE VANDALISME PREVENTIE AMSTERDAM

Bureau Criminaliteitspreventie
A.G. van Dijk en M. Horde,
met medewerking van P.F. van Someren
Amsterdam, maart 1990

VOORWOORD

Sinds de troubleshooter vandalismepreventie in 1987 optrad in de persoon van Riek Hoogkamp is deze instelling in Amsterdam een begrip geworden.

Mevrouw Hoogkamp wist als ex-gemeenteraadslid uitstekend wat er onder de Amsterdamse bevolking leefde. Het gevoel van onbehagen over vervuiling, bekladding, vandalisme aan privé- en openbaar goed en andere vormen van 'kleine criminaliteit' blijkt keer op keer wijd verbreid.

Dankzij een behoorlijke financiële bijdrage in het kader van het rijksbeleidsprogramma 'Samenleving en criminaliteit' kon de troubleshooter volop aan de slag. Blijkens de vele reportages in de media heeft zij dat ook gedaan. Er kwam een centrale klachtentelefoon; bewonerscomité's kregen onvermoede steun; scholen konden extra financieel gesteund worden bij antigraffiti-acties; in het jeugd- en jongerenwerk werden gerichte activiteiten mogelijk gemaakt, zoals een kindermusical, een luilak nachtprogramma en een ramadanproject.

Over deze activiteiten gaat het op deze bladzijden allemaal niet. Zie daarvoor de jaarverslagen van de troubleshooter; het nieuwste over 1989 komt tegelijk met dit rapport uit.

In deze rapportage staan de projecten functioneel toezicht centraal. De troubleshooter heeft tot nu toe vijf van deze projecten mogelijk gemaakt. De drie eerste worden hier onder de loep genomen: de Admiralenbuurt in West, de Transvaalbuurt in Oost en de Diamantbuurt in Zuid. De toezichthouders die in deze buurten actief zijn hebben een dubbele taak: het uitoefenen van toezicht en het organiseren van activiteiten voor buurtjongeren. Deze combinatie is uniek en heeft intussen bewezen tot goede resultaten te kunnen leiden.

De rapportage komt in het laatste jaar van het troubleshooter-project. Bij het Rijk vindt door het aantreden van het nieuwe kabinet een herbezinning plaats op het preventiebeleid.

Amsterdam heeft de laatste fase van de binnengemeentelijke decentralisatie ingezet waardoor de ratio van een centrale aanpak vanuit het Stadhuis verdwijnt. Maar er zijn redenen om de pijlen van de troubleshooter niet zomaar in de ruimte te laten verdwijnen.

Het materiaal voor dit rapport komt enerzijds uit de toezichthoudersprojecten zelf; het is bewerkt en beschreven door Harry Kuiper die tijdelijk aan het vandalisme-project verbonden is geweest (dankjewel Harry). Anderzijds heeft ook extern dataverzameling plaatsgevonden door Bureau Criminaliteitspreventie (BCP). De naam van BCP staat borg voor een heldere tekst, beleidsrelevantie en objectiviteit. Het BCP is ook verantwoordelijk voor de aantrekkelijke vormgeving van het binnenwerk.

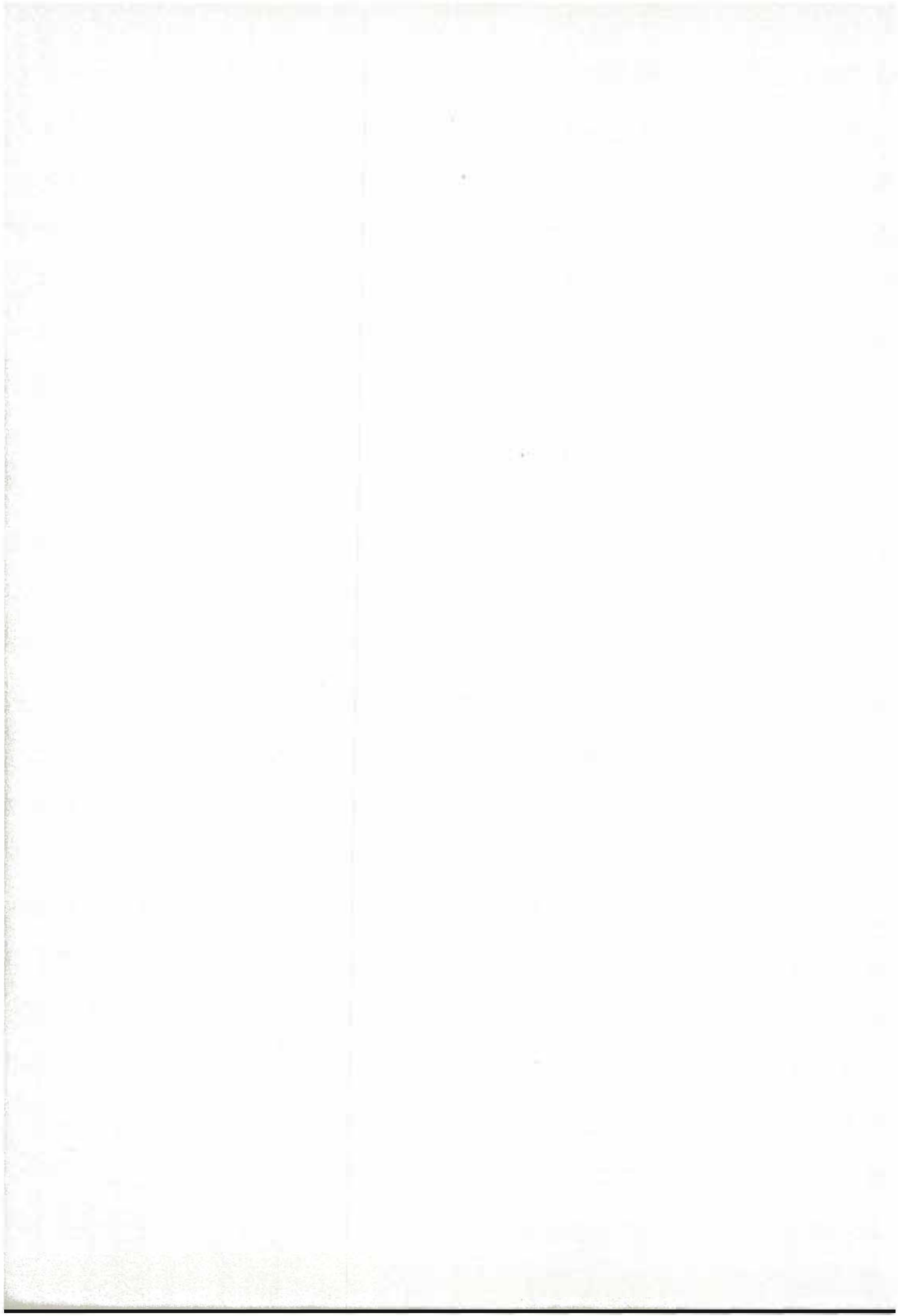
Van de zijde van de werkers en de rapporteurs is dus veel moeite gedaan het de lezer naar de zin te maken. Het enige dat u zelf nog moet doen is: lezen!

Amsterdam, maart 1990

Kees Jansen, Coördinator Vandalismepreventie

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
	LEESWIJZER	2
2	ALGEMENE BESCHRIJVING	3
2.1	Functioneel toezicht en bestuurlijke preventie	3
2.2	De opzet van de projecten	4
2.3	Verzamelde informatie	7
3	ADMIRALENBUURT	9
3.1	Organisatie	9
3.2	Activiteiten voor de jeugd	9
3.3	Beheertaken en preventie	11
3.4	Knelpunten	12
3.5	Beïnvloeding gedrag	12
3.6	Effecten vandalisme/vervuiling	13
4	TRANSVAALBUURT	17
4.1	Organisatie	17
4.2	Activiteiten voor de jeugd	17
4.3	Beheertaken en preventie	19
4.4	Knelpunten	20
4.5	Beïnvloeding gedrag	20
4.6	Effecten vandalisme/vervuiling	21
5	DIAMANTBUURT	25
5.1	Organisatie	25
5.2	Activiteiten voor de jeugd	25
5.3	Beheertaken en preventie	26
5.4	Knelpunten	27
5.5	Beïnvloeding gedrag	27
5.6	Effecten vandalisme/vervuiling	29
6	SAMENVATTING	31
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	35
7.1	Conclusies	35
7.2	Aanbevelingen	36
	LITERATUURLIJST	37

INLEIDING

Eind 1988 zijn in Amsterdam drie projecten functioneel toezicht van start gegaan. Deze experimentele projecten worden gesubsidieerd en begeleid door de Troubleshooter Vandalismepreventie van de gemeente en vinden plaats in de Admiralenbuurt, de Transvaalbuurt en de Diamantbuurt.

In deze drie buurten zijn toezichthouders aangesteld, die onder meer tot taak hebben om toezicht uit te oefenen in combinatie met het organiseren van activiteiten voor jongeren uit de buurt. Daarnaast stimuleren zij een goed beheer (onder andere het snel herstellen van vernielingen, het terugdringen van vervuiling) van het gebied waar zij werkzaam zijn.

Bij dit werk is het van essentieel belang dat er met verschillende organisaties, zoals buurt- en jongeren centra en gemeentelijke diensten, wordt samengewerkt. Het uiteindelijke hoofddoel van de projecten is dat het vandalisme in de drie gebieden wordt verminderd.

In deze rapportage presenteren we de evaluatie van het eerste jaar van de drie projecten. Beschreven wordt hoe de projecten in de praktijk zijn uitgewerkt en in hoeverre de doelstellingen worden gerealiseerd.

Deze evaluatie is in vier opzichten van belang.

- Mede op basis van de resultaten kan het gemeentebestuur bepalen of zij de projecten functioneel toezicht, die bij wijze van experiment zijn opgezet, in de toekomst een meer structurele plaats wil geven in haar beleid op het terrein van de preventie van veel voorkomende criminaliteit. In de vergadering van de Commissie van Bijstand en Advies-JVO van begin september 1988 was deze evaluatie-rapportage dan ook al toegezegd.
- De projecten passen binnen het Rijksbeleid, zoals is neergelegd in de nota 'Samenleving en Criminaliteit'. Door de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie Criminaliteit van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie is via de Troubleshooter Vandalismepreventie ook financiële ondersteuning aan de projecten gegeven.
- Medio 1990 zal de Stuurgroep een rapportage presenteren, waarin onder meer de belangrijkste leervaringen van de door de Stuurgroep gesubsidieerde projecten worden beschreven. De resultaten van de Amsterdamse projecten functioneel toezicht kunnen daarin worden verwerkt.
- Bovendien zijn de resultaten interessant in het licht van de ontwikkelingen op het gebied van buurtbeheer. Uit recente publikaties (onder meer Van Dijk, 1989) en uit een onlangs gehouden congres over bestuurlijke preventie in Ede (d.d. 18 januari 1990), blijkt dat van de zijde van het Rijk de interesse voor de rol die buurtbeheer bij de preventie van criminaliteit kan spelen groeiende is.
- De rapportage geeft, in vervolg op het Onderzoeksverslag project troubleshooter in Amsterdam (Verwoerd, 1989), een verder inzicht in de activiteiten en projecten die door de Troubleshooter op het terrein van vandalismepreventie in gang worden gezet.

Dit rapport geeft een bondig en beleidsgericht overzicht van de belangrijkste projectactiviteiten en bereikte resultaten.

De opbouw ziet er als volgt uit:

- In hoofdstuk 2 wordt eerst het bredere kader van bestuurlijk preventie beleid geschetst, waarvan de projecten functioneel toezicht deel uitmaken. Daarna komen de algemene uitgangspunten van de projecten functioneel toezicht aan de orde. Bovendien wordt aangegeven op welke wijze de evaluatie van de drie projecten heeft plaatsgevonden.
- In hoofdstuk 3 tot en met 5 wordt ingegaan op de resultaten van de projecten. Eerst komt de Admiralenbuurt aan de orde, vervolgens de Transvaalbuurt en tenslotte de Diamantbuurt.
- In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste resultaten samengevat.
- In hoofdstuk 7 volgen tot besluit de conclusies en aanbevelingen.

ALGEMENE BESCHRIJVING

FUNCTIONEEL TOEZICHT EN BESTUURLIJKE PREVENTIE 2.1

De projecten functioneel toezicht en het Rijksbeleid

In 1986 verscheen het 'Eindrapport Commissie kleine criminaliteit'. Een van de belangrijkste boodschappen uit dit rapport luidde dat de bestrijding van criminaliteit niet alleen een taak is voor politie en justitie, maar heel nadrukkelijk ook voor gemeente en het 'maatschappelijk middenveld' (bijvoorbeeld scholen, jeugdwelzijnsinstellingen en woningbouwverenigingen)

Deze boodschap werd overgenomen als een van de belangrijkste uitgangspunten van het regeringsbeleid, zoals geformuleerd in de nota Samenleving en Criminaliteit (1985). Voor de inbreng van gemeente en maatschappelijk middenveld wordt de term bestuurlijke preventie gelanceerd.

Voorts worden er drie hoofdlijnen aangegeven waarlangs via bestuurlijke preventie criminaliteit verminderd kan worden:

- De gebouwde omgeving dient qua planologische en bouwtechnische kenmerken zodanig te zijn ingericht dat hierdoor enerzijds de uitoefening van toezicht op vooral jongeren niet onnodig wordt bemoeilijkt en anderzijds het plegen van diefstallen en dergelijke niet onnodig gemakkelijk wordt gemaakt.
- De binding van de opgroeiende generatie met de maatschappij (gezin, school, werk en recreatie) moet zoveel mogelijk worden versterkt.
- Het toezicht op potentiële wetsovertreders door functionarissen met een bredere dienstverlenende taak, zoals conducteurs, conciërges, winkelpersoneel, sporttrainers, jongerenwerkers en dergelijke, dient zoveel mogelijk te worden uitgebreid.

De Amsterdamse projecten 'functioneel toezicht' vallen - alleen al gezien de naam - natuurlijk onder de derde hoofdlijn. Kijkend naar de uitgevoerde activiteiten is de 'inbreng uit de tweede lijn' zeker zo groot en is er via de buurtbeheer aspecten ook sprake van een link met de eerste hoofdlijn.

De projecten functioneel toezicht en het gemeentelijk beleid

Al sinds het begin van de jaren '80 wordt in de gemeente Amsterdam veel aandacht geschonken aan vandalismpreventie.

Met enig Amsterdams chauvinisme (zie Van Dijk, Van Soomer en Walop, 1988) kan zelfs worden gesteld dat het anti-vandalisme project in Osdorp (waarbij gemeente, politie en maatschappelijk middenveld eendrachtig samen werkten) mede model heeft gestaan voor de contouren van het bestuurlijk preventie concept uit de Nota Samenleving en Criminaliteit.

De gunstige resultaten van het experimentele project te Osdorp, vormden de aanleiding voor het opstellen van een 'Meerjaren programma Vandalismpreventie 1985-1986'.

Het opzetten van wijkacties (volgens het Osdorp-model) vormt een van de belangrijkste pijlers* van dit beleidsplan.

Sinds 1985 zijn wijkacties gehouden in de volgende Amsterdamse wijken: Tuinstad Buikslotermeer, Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt, Slotermeer, Indische Buurt, Admiralenbuurt, Transvaal- en Dapperbuurt, Bos en Lommer, de Pijp en Gaasperdam. Binnen de wijkacties nemen vandalisme projecten op scholen een

* Overige onderdelen zijn onder meer: een defensiblespace-project, het opzetten van een vernielregistratie en positieve sancties op scholen. In totaal werden in het plan 20 onderdelen genoemd. In latere jaren zijn overigens nieuwe onderdelen aan het beleid toegevoegd. de belangrijkste toevoegingen zijn onder meer het Halt bureau en het project Voetbalvandalisme en jeugdwelzijn. Beide projecten worden eveneens door de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie gesubsidieerd.

centrale plaats in.

Naast de wijkacties is de gerichte bestrijding van vandalisme-brandhaarden de tweede pijler van het beleid. Bij de brandhaarden-aanpak gaat het om kleine gebieden (bijvoorbeeld een jongerencentrum en directe omgeving), waar van een ernstige vandalisme-problematiek sprake is. Vaak worden de problemen veroorzaakt door kleine groepen jongeren die veel op straat rondzwerven. Via het realiseren van bepaalde voorzieningen in overleg met die jongeren, wordt getracht de problemen te verminderen. In het 'Jaarverslag vandalismepreventie 1985' wordt gesteld: "De projecten die in het kader van de bestrijding van vandalisme-brandhaarden zijn uitgevoerd, kunnen zonder meer positief worden beoordeeld".

Mede door deze positieve resultaten, wil de gemeente een meer structureel karakter aan deze brandhaarden-aanpak door middel van het aanstellen van een troubleshooter.

In 1986 wordt het project troubleshooter gerealiseerd mede door een subsidie van f 140.000,- op jaarbasis tot en met 1990 van de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie. De taak van de troubleshooter is primair gelegen in het bestrijden van brandhaarden van vandalisme*.

Bij de vermindering van het vandalisme in die gebieden worden de betrokken instellingen en sleutelpersonen door de troubleshooter gemobiliseerd om met elkaar een oplossing voor de problemen te vinden. Daarbij beschikt de troubleshooter over de mogelijkheid om financiële ondersteuning te geven aan het ontwikkelen van preventieve activiteiten. Tevens adviseert zij op basis van de in de loop der jaren opgebouwde ervaringen over de wijze waarop de problemen het best kunnen worden aangepakt.

Medio 1989 is het project troubleshooter geëvalueerd. Uit het Onderzoeksverslag (Verwoerd 1989) bleek onder meer dat de 'klanten' van de troubleshooter zeer tevreden waren over de door haar geleverde diensten. In die evaluatie is ook al kort ingegaan op de projecten functioneel toezicht, die een relatief nieuw onderdeel vormden van de activiteiten van de troubleshooter.

DE OPZET VAN DE PROJECTEN 2.2

Ontstaan

De basis voor de huidige projecten functioneel toezicht is gelegd tijdens de wijkactie in de Admiralenbuurt, die vanaf november 1985 tot en met maart 1986 gehouden is. In deze buurt lag een duidelijke brandhaard op en rond het Balboa-plein. Voor dit plein werd op 1 april 1986 een toezichthouder aangesteld voor een periode van een half jaar. Het 'Eindverslag eerste wijkacties vandalismepreventie' (1987) geeft een beeld van de activiteiten van deze toezichthouder:

"Inmiddels wordt er veel gebruik gemaakt van het opgeknapte plein door buurtbewoners van allerlei leeftijden. Ook 's avonds is het er bij goed weer heel gezellig en toont de buurt veel belangstelling voor bijvoorbeeld een onlangs gehouden voetbaltoernooi. De toezichthouder probeert structurele afspraken te maken rond het schoonmaken en onderhouden en houdt regelmatige

* De troubleshooter is tevens aanspreekpunt voor burgers, die klachten hebben op het terrein van vandalisme. Als bijvoorbeeld een bepaald object langdurig of stelselmatig vernield is, tracht zij te bereiken dat de betrokken diensten daar een (snelle) oplossing voor vinden.

surveillance met de gemeentelijke diensten. Met name met Politie, Stadsreining, hoofdafdeling Groenvoorziening en en Gemeente-energiebedrijf zijn er regelmatige contacten. Door de regelmatige - dagelijkse - aanwezigheid van de toezichthouder en zijn bekendheid in de buurt gaat er al duidelijk een preventieve werking van zijn aanstelling uit. Buurtbewoners overleggen met hem wanneer er problemen zijn en werken met hem samen in de organisatie van wedstrijden”.

Het succes van deze activiteiten vormde de aanleiding voor de opzet van de drie projecten toezichthouders.

Selectie buurten

De keuze voor de Admiralenbuurt, de Transvaalbuurt en de Diamantbuurt als projectbuurten is ingegeven door de ernst van de vandalismedeproblematiek en de inschatting dat er van een sterk draagvlak (grote medewerkingsbereidheid van betrokken instellingen) sprake zou zijn. In de vernielregistratie* behoren de Diamantbuurt en de Transvaalbuurt tot de top 15 van buurten die in 1988 het meest van vandalisme te lijden hebben gehad.

De Transvaalbuurt is een stadsvernieuwingsbuurt; dat betekent veel overlast van bouwactiviteiten en de uitnodiging aan kinderen om zich te vermaken met allerlei rondslingerende materialen. De meeste klachten uit de Diamantbuurt, waaronder ook overlastklachten bij de politie, betreffen het gedrag van jongeren op en rond het Smaragdplein. In de nota Sociale Veiligheid (1988) van het Vrouwenplatform-De Pijp wordt voornoemde lokatie als onveilig omschreven. De Admiralenbuurt scoort in de vernielregistratie niet opvallend hoog; de troubleshooter kreeg echter wel zeer veel klachten die op deze buurt betrekking hebben.

De drie geselecteerde buurten hebben een aantal gemeenschappelijke kenmerken die het vandalisme mogelijkwerijs in de hand werken. Het betreft onder meer:

- veel kinderrijke gezinnen in tamelijk krappe woningen (van voor de tweede wereldoorlog);
- een hoge mobiliteit onder de bevolking en mede daarmee verband houdend weinig stabiele sociale relaties;
- een relatief hoog verzuimpercentage op de scholen;
- een niet optimale toegankelijkheid van voorzieningen voor de jeugd
- een sterke mate van vervuiling.

Werkgebied toezichthouders

Een gehele buurt zou een te groot werkgebied voor een toezichthouder zijn. Er is voor gekozen de activiteiten van de toezichthouders te concentreren op plekken binnen de buurt waar veel jongeren samenkomen.

In de Admiralenbuurt is het *Balboaplein* (weer) het brandpunt van het project. In de Transvaalbuurt draait het vooral om het *Biko-, Krüger- en Afrikanerplein* en het *speeltuinterrein* (tussen de Joubert- en President Brandstraat).

In de Diamantbuurt vormt het *Diamantplein* en de straten die daarop uitkomen het werkgebied van de toezichthouder.

* In deze vernielregistratie zijn vernielingen aan schoolruiten, telefoocellen, lantaarnpalen,abri's, mupi's (reclamezuilen) en overig straatmeubilair opgenomen.

Doelstelling projecten en taken toezichthouders

Het hoofddoel van de projecten is het terugdringen van het vandalisme in het werkgebied van de toezichthouders. Om dit doel te bereiken dienen de toezichthouders de volgende subdoelstellingen (met de daaruit voortvloeiende taken) te realiseren.

- Een positieve beïnvloeding van houding en gedrag van jongeren uit de buurt, zodat zij minder vandalisme plegen. Het is van belang dat er door de toezichthouder activiteiten voor jongeren worden opgezet op recreatief en/of educatief terrein. Langs deze weg kan een vertrouwensrelatie met die jongeren worden ontwikkeld.
- Het bevorderen van een goed beheer van het werkgebied. Dit betreft onder meer: een goed signaleringssysteem van klachten, het betrekken van bewoners en jongeren bij onderhoud en schoonmaak, het snel herstellen van beschadigde objecten en het verminderen van vervuiling.
- Het vergroten van de drempels bij jongeren om vandalisme te plegen. De toezichthouder heeft natuurlijk zelf een toezichthoudende taak, maar kan ook bevorderen dat anderen (bijvoorbeeld buurtbewoners) meer toezicht uitoefenen. Tevens kan de toezichthouder ingrijpen als het gedrag van jongeren uit de hand dreigt te lopen.

Deze taken moeten in samenwerking met andere instellingen worden uitgevoerd. Daarmee heeft de toezichthouder eveneens tot taak om het bestaande netwerk, dat bij de start van de projecten rond vandalismpreventie is gecreëerd, verder te ontwikkelen. Daarbij is het tevens van belang dat een positieve berichtgeving over de projecten in de buurt wordt gestimuleerd.

Doelgroep

De doelgroep wordt in hoofdzaak gevormd door jongeren in de leeftijd van 12 tot 16 jaar. Per project worden bepaalde subdoelgroepen onderscheiden. Zo zijn bijvoorbeeld in de Diamantbuurt Marokkaanse jongeren een belangrijke doelgroep; derhalve is in deze buurt ook een Marokkaanse toezichthouder aangeesteld.

Bij het werken met de doelgroep hanteren de toezichthouders de volgende twee uitgangspunten:

- Het geven van verantwoordelijkheden aan jongeren bij organisatie van activiteiten: het zogenaamde *voor- en door jongeren principe*.
- De toezichthouders mogen op geen enkele wijze politie-taken overnemen.

Het activiteitenbudget bedraagt per buurt tussen de f 10.000,- en f 20.000,-.

Organisatie van projecten

Bij de start van de projecten is in de drie buurten een *stuurgroep* ingesteld, waarin de belangrijkste organisaties zijn vertegenwoordigd die een bijdrage kunnen leveren aan de preventie van vandalisme. Het betreft onder meer vertegenwoordigers van politie, sociaal-cultureel werk, schoolleiders, woningbouwverenigingen en Stadsdeelwerken*.

De troubleshooter heeft een belangrijke inbreng gehad bij de samenstelling van de stuurgroepen. De stuurgroepen hebben tot taak de voortgang van het project te bewaken en het project te evalueren aan de hand van schriftelijke verslagen. Het *werkgeverschap* van de toezichthouder is in de drie buurten verschillend

* Een aantal jaren geleden is het proces van Bestuurlijke Decentralisatie in gang gezet en Amsterdam is nu verdeeld in 17 Deelraadgebieden. De Stadsdeelwerker van een deelraad is grotendeels verantwoordelijk voor het beheer van het straatmeubilair in het Deelraadgebied.

geregeld. In de Diamantbuurt is de toezichthouder in dienst van de Stichting BOZA (regionale organisatie van buurt- en jongerenwerk) en in de Admiralenbuurt is dat de Dienst voor de Sport. In de Transvaalbuurt zijn twee toezichthouders aangesteld; beiden werken zij in dienst van de OSKA (stedelijke organisatie van speeltuin- en kinderverenigingen).

VERZAMELDE INFORMATIE 2.3

Ten behoeve van de evaluatie van de drie toezichthoudersprojecten zijn in februari 1990 interviews gehouden met de vier toezichthouders en 18 van de 23 stuurgroepleden. De stuurgroepleden zijn telefonisch geïnterviewd.

De meeste niet geïnterviewde stuurgroepleden bleken binnen de zeer korte termijn (1 week) waarin de interviews gerealiseerd moesten worden niet bereikbaar. Een stuurgroeplid weigerde een telefonisch interview. De stuurgroepleden kregen vragen voorgelegd over de volgende items:

- georganiseerde activiteiten voor de jeugd;
- snelherstelbeleid;
- vandalisme problemen;
- toezicht op jongeren en de omgeving;
- effecten.

Dezelfde items werden voorgelegd aan de toezichthouders, zij het uitgebreider. Daarnaast werd met hen ingegaan op hun contacten met de jongeren en de wijze waarop deze contacten tot stand waren gekomen.

Bij de beschrijving van de projecten is naast de informatie uit de interviews gebruik gemaakt van de evaluatieverslagen van de toezichthouders.

Tenslotte wordt - om een beeld te krijgen van de ontwikkeling van het aantal vernielingen (en de daarmee gepaard gaande schade) gebruik gemaakt van enkele kwantitatieve bronnen. Het betreft:

- Gegevens van de OSKA over vernielingen aan het speeltuinterrein in de Transvaalbuurt.
- Gegevens uit schouwrondes van de toezichthouder in de Diamantbuurt.
- Gegevens uit de vernielregistratie*. Er wordt alleen gebruik gemaakt van cijfers over schoolruiten, omdat bij de overige objecten de kleine aantallen vernielingen een vergelijking in de tijd onmogelijk maken.

Overigens geven deze cijfers niet meer dan een ruwe indicatie, ondermeer omdat de vernielingen over het laatste kwartaal 1989 nog niet in de vernielregistratie verwerkt zijn.

* Met dank aan Ton Brinkman van het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek voor het aanleveren van de gegevens.

ADMIRALENBUURT

ORGANISATIE 3.1

Toezichthouder

Als toezichthouder is de sportbuurtwerker Tony Raap voor 24 uur per week aangesteld. De achtergrond van de toezichthouder is sterk bepalend voor de wijze waarop hij inhoud geeft aan het toezichthouderschap. Centrale invalshoek is het bieden van sportmogelijkheden. Ook bij de aanpak van vandalistisch gedrag legt de toezichthouder waar mogelijk een directe koppeling tussen vandalisme en sport onder het motto: vandalisme en sport gaan niet samen.

Stuurgroep en overige betrokkenen

De stuurgroep (Ondersteuningsgroep Toezichthouder Admiralenbuurt) is in deze buurt samengesteld uit de troubleshooter, een medewerker uit het Stafbureau van de Dienst voor de Sport, een jongerenwerker (Marco Polo) en een medewerker uit het speeltuinwerk. Gemiddeld komt de groep eenmaal per maand bijeen.

Door de toezichthouder zijn voorts contacten gelegd met de afdelingen Groen en Bestratingen van de Dienst Openbare Werken en de Stadsreiniging met het oog op te verrichten herstel- en schoonmaakwerkzaamheden. Aanvankelijk gaven ook verontruste buurtbewoners blijk van belangstelling, maar dit ebde snel weg. In het kader van de organisatie van activiteiten voor de jeugd levert naast de reeds genoemde jongerenwerker van Marco Polo, het buurthuis Chassé, het sportbuurtwerk en het vakantiecomité) Amsterdam een bijdrage.

Pers

Met uitzondering van wijkblad 'Het Kompas' hebben de stedelijke en buurtpers weinig interesse getoond voor het toezichthoudersproject in de Admiralenbuurt.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD 3.2

Als doelgroep heeft de toezichthouder zich gericht op jongeren die geen aansluiting hebben kunnen vinden bij bestaande voorzieningen (sport, sociaal-cultureel werk) en die door velen als moeilijk benaderbaar worden ervaren.

De eerste contacten met de jongeren legde de toezichthouder via de vertegenwoordigers van het jongerencentrum, het buurthuis en de speeltuinen en door zijn persoonlijke aanwezigheid op de pleinen. In het leggen van de contacten en het opbouwen van een vertrouwensrelatie is de nodige tijd gaan zitten.

Door de toezichthouder is een vast *wekelijkse programma* van sport- en spelactiviteiten opgezet, bestaande uit de volgende onderdelen:

- tennis en rolschaatsen op het plein;
- voetbal/basketbal;
- instuif op school.

Bij de organisatie van de *tennis- en rolschaatsactiviteiten* krijgt de toezichthouder hulp van het jongerenwerk Admiralenbuurt Marco Polo, onder andere in

de vorm van het aanleveren van jongeren die in de Keet (jongerencentrum) rondhangen. De medewerking is perfect, aldus de toezichthouder. Met dit onderdeel bereikt de toezichthouder 20 jongeren (de helft jongens en de helft meisjes) per middag. De leeftijd varieert tussen de 14 en 18 jaar. Ongeveer zeven op de tien jongeren is van Marokkaanse afkomst. De overige jongeren zijn van Nederlandse, Surinaamse of Antilliaanse afkomst.

Ook bij de organisatie van de *voetbal- en basketbalactiviteiten* wordt de toezichthouder op de hierboven beschreven wijze bijgestaan door het jongerenwerk Admiralenbuurt Marco Polo. De toezichthouder weet met dit onderdeel 50 jongeren per middag aan te trekken. Alleen jongens, met name in de leeftijdscategorie 12-16 jaar, tonen belangstelling. Het zijn overwegend jongeren van Marokkaanse afkomst (95%).

Bij de organisatie van *sportinstuiven* krijgt de toezichthouder hulp van het buurthuis Chassé. Vrijwilligers nemen daarbij de taak op zich om de orde te handhaven. De toezichthouder spreekt zich positief uit over de medewerking van het buurthuis. Er komen gemiddeld 20 jongeren per week op deze sportinstuiven af. Evenals bij het vorige onderdeel vertonen zich bij de sportinstuiven alleen jongens, maar nu in de leeftijdscategorie 11-13 jaar. Ook zij zijn van Marokkaanse afkomst (100%).

Toezichthouder met kinderen

Naast het vaste wekelijkse programma heeft de toezichthouder tevens een aantal *seizoens-activiteiten* georganiseerd:

- *Sporttoernooien* gedurende de winterperiode (in weekends). De sporttoernooien worden georganiseerd in samenwerking met het sportbuurtwerk en het jongerenwerk in de Admiralenbuurt. Naast gebruik van sporthal bestaat deze bijdrage uit het leveren van scheidsrechters. Het ligt in de bedoeling dat in de toekomst de jongeren zelf de scheidsrechterstaak over zullen nemen.

Per keer nemen circa 30 jongeren deel in de leeftijd van 14-18 jaar. Het zijn allemaal Marokkaanse jongens.

- *Voorjaarscompetitie voetbal/handbal* op buitenpleinen. Aan de voetbalcompetities nemen circa 30 Marokkaanse en Turkse jongens deel in de leeftijd van 14-18 jaar. De handbalcompetities zijn gericht op de meisjes.
- *Voorjaarscompetitie meisjesvoetbal*. Met deze activiteit, die in samenwerking met het Meidenwerk is opgezet, bereikt de toezichthouder 15 à 20 meisjes van Nederlandse en Surinaamse/Antilliaanse afkomst in de leeftijdsgroep 14-18 jaar.
- *Zomervakantiewerk*. In samenwerking met het Vakantie Comité Amsterdam, die voor vier man begeleiding zorgt, worden er tijdens deze periode tal van activiteiten op de pleinen georganiseerd.

Tenslotte zijn door de toezichthouder ook diverse incidentele activiteiten georganiseerd onder andere paardrijden, skiën en hometrainerswedstrijden.

De inbreng van jongeren bij de organisatie van de activiteiten blijft voor de meeste activiteiten beperkt tot het opstellen en weer opruimen van de spel- en sportattributen. In de toekomst zal de betrokkenheid op dit punt toenemen aangezien op dit moment enkele jongeren enthousiast begonnen zijn aan een scheidsrechterscursus en een cursus medische hulpverlening bij sportactiviteiten.

BEHEERTAKEN EN PREVENTIE

3.3

Over het beeld van de jongeren die verantwoordelijk zijn voor vandalisme in de Admiralenbuurt bestaat onder de geïnterviewden een vrij grote overeenstemming. Het zijn vooral schoolgaande jongens tussen de 8 en 15 jaar.

Alleen de toezichthouder schat de beginleeftijd iets ouder in: van 12-15 jaar. Wat betreft de herkomst van deze jongeren, denkt de meerderheid van de geïnterviewden dat ze zowel onder de Nederlandse als onder buitenlandse jongeren gezocht moeten worden.

De toezichthouder brengt jongeren aan de hand van schoonmaakactiviteiten op de pleinen (wegvegen van glas en dergelijke) bij dat vandalisme en sport niet samengaan. Door de jongeren regelmatig te laten opruimen en schoonmaken, bevordert de toezichthouder het antivandalisme-bewustzijn van deze jongeren.

Naast de schoonmaakactiviteit zijn de jongeren eveneens behulpzaam bij het opschilderen van sport- en speeltoestellen en het belijnen van de voetbal- en tennisveldjes.

Tijdens de projectperiode heeft de toezichthouder vele stappen ondernomen om vandalisme-schade te herstellen of om vervuiling aan te pakken. Bij de herstelwerkzaamheden waren de Stadsreiniging en de afdelingen Groen en Bestratingen van de Dienst Openbare Werken betrokken. Met name de persoonlijk gelegde contacten met deze diensten worden door de toezichthouder als bepalend gezien voor de vruchtbare samenwerking. Naar aanleiding van een door de toezichthouder geleverde schade-inventarisatie zal de Dienst Openbare

Werken speel- en sporttoestellen vervangen of repareren. De toezichthouder gaf in enkele gevallen constructieve adviezen bij herstel van sporttoestellen.

KNELPUNTEN

3.4

De toezichthouder signaleert de volgende knelpunten:

- De zeer moeilijke doelgroep geniet een zeer slecht imago onder buurtbewoners en organisaties. Misschien niet geheel ten onrechte, want zelfs de toezichthouder is slachtoffer van diefstal geworden. Als gevolg van dit slechte imago kon de toezichthouder soms moeilijk of geen toestemming krijgen voor het gebruik van sportvoorzieningen.
- Met de ouders van buitenlandse afkomst heeft de toezichthouder weinig contact. Het lijkt erop dat allochtonen zich nauwelijks verbinden met het 'buurtgebeuren'. Ook van de zijde van de autochtone bevolking werd in de loop van de projectperiode geen teken van belangstelling gegeven.
- De activiteiten drijven mede op de inzet van vrijwilligers. Een goede zaak en tegelijkertijd een handicap, want de vrijwilligers voelden zich veelal niet verplicht om gemaakte afspraken na te komen.
- De tijd ontbrak voor het opbouwen van duurzame contacten met scholen en gemeentelijke onderhoudsdiensten. Het ligt in de bedoeling dat dit in 1990 zal gaan veranderen.
- Met uitzondering van wijkblad 'Het Kompas' toonden de stedelijke en buurtpers weinig interesse voor het projectgebeuren in de Admiralenbuurt.

BEÏNVLOEDING GEDRAG

3.5

Bereikte jongeren

Op dit moment heeft de toezichthouder contact met circa 50 à 60 jongeren per week. Het zijn overwegend jongens (90%) van buitenlandse herkomst (85% Marokkanen, 10% Turken en 5% Surinamers). Ongeveer de helft van de jongeren is tussen de 16 en 18 jaar oud. Met de allerjongsten (onder de 12 jaar, ca. 5%) heeft de toezichthouder weinig contact; 45% van de jongeren is tussen de 12 en 15 jaar. Met de jongeren is een vertrouwensband gegroeid.

De toezichthouder is van mening dat hij onvoldoende contacten heeft weten te leggen met de Nederlandse jongeren. Als voornaamste reden hiervoor ziet de toezichthouder het feit dat in deze buurt de Nederlandse jongeren niet staan te trappelen om samen met Turkse en Marokkaanse jongeren activiteiten te ondernemen. Dit laatste komt het sterkste tot uitdrukking bij in teamverband georganiseerde activiteiten.

Een andere groep waarmee de toezichthouder naar zijn eigen oordeel onvoldoende contact heeft weten te leggen, zijn de jongeren die in de koffiehuisen rondhangen. Wel merkt hij daarbij op dat deze groep (vanwege hun leeftijd) feitelijk niet tot de doelgroep van het toezichthouderproject behoort. Over het geheel genomen is de toezichthouder tevreden met de tot nu toe gelegde contacten, al is het een proces van vallen en opstaan.

Activiteiten voor de jeugd

De vele sportieve activiteiten voorzien duidelijk in een grote behoefte. Zowel de jongeren als de toezichthouder zijn enthousiast over de georganiseerde activiteiten. Door toewijzing van extra menskracht is de continuering van de tennisactiviteiten voor de toekomst veiliggesteld. De toezichthouder heeft voor de toekomst zijn zinnen gezet op het betrekken van volwassenen bij het sport- en buurtwerk.

Een lid uit de stuurgroep is van mening dat te veel aandacht aan activiteiten wordt gegeven die buiten de scope van het project vallen, zoals scholingscursussen (bijvoorbeeld typen). Daar zijn andere financiële potjes voor. Meer aandacht zou echter gegeven moeten worden aan een multifunctioneel gebruik van het plein (bijvoorbeeld zomers voetballen, 's winters schaatsen).

Gedrag jongeren

Zowel de meeste geïnterviewde stuurgroepleden als de toezichthouder zijn van mening dat het gedrag van de jongeren sinds de start van het project in positieve zin veranderd is. Er is minder rotzooi, doordat de pleinen voor elke sportactiviteit door de jongeren eerst schoongemaakt worden. De betrokkenheid van de jongeren met de buurt met name na schooltijd is vergroot. Nu er een vertrouwensband is ontstaan trekken de jongeren zich (in ieder geval zo lang de toezichthouder aanwezig is) de terechtwijzingen van de toezichthouder aan in het geval zij zich misdragen.

Gedrag volwassenen

De meeste geïnterviewden zijn van mening dat het project niet heeft geleid tot een grotere betrokkenheid van de volwassenen met betrekking tot vernielingen en andere negatieve gedragingen van jongeren.

EFFECTEN VANDALISME/VERVUILING

3.6

Snel herstelbeleid

De toezichthouder is voorzichtig in zijn uitlating over de mogelijke preventieve werking van een snel herstelbeleid. Het trekken van een conclusie wordt bemoeilijkt doordat alle pleinen onlangs zijn gerenoveerd (december/januari). Tot nu toe is alles heel. Naar de inschatting van de toezichthouder zal het preventie-effect van een snel herstelbeleid vooral opgaan bij objecten waar de jongeren zelf gebruik van maken (speelattributen).

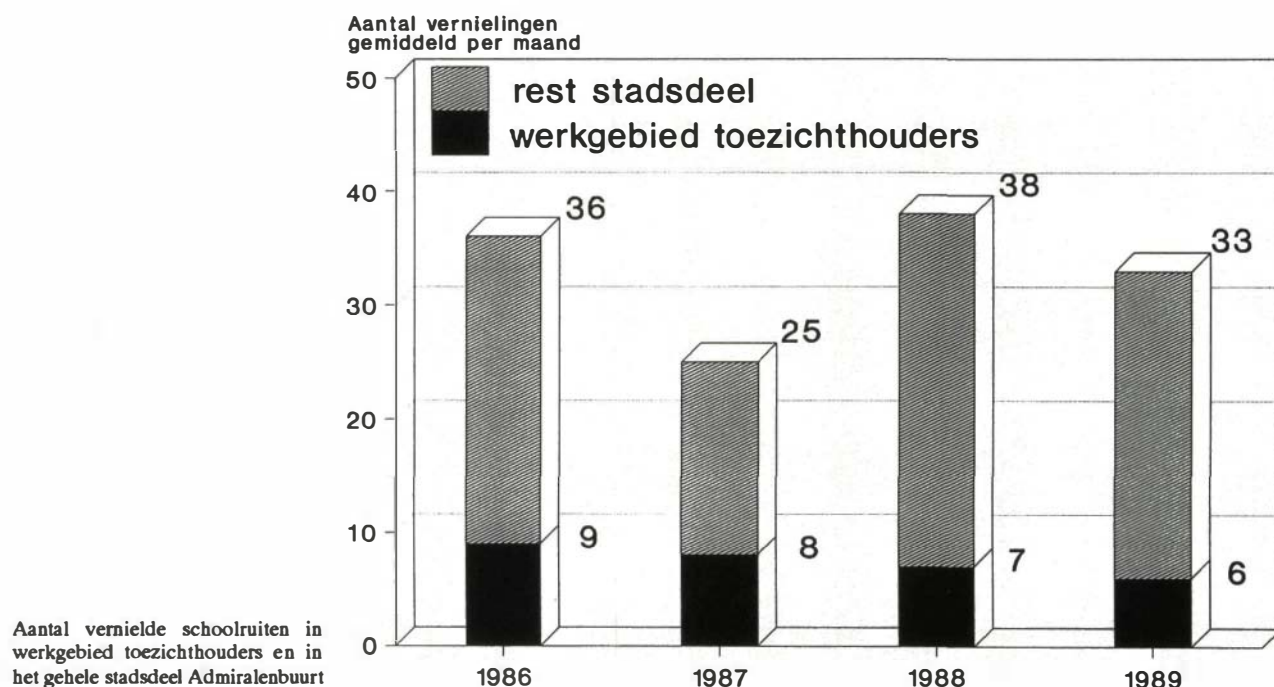
De geïnterviewde stuurgroepleden zijn eensluidend van mening dat het herstel zelf in ieder geval te lang op zich laat wachten.

Ontwikkeling vandalisme/vervuiling

Na meerdere inspectierondes over verschillende pleinen (J. Maijen-, Balboa-, Columbus-, Pieter van Does- en Paramariboplein), is de stellige indruk van de toezichthouder dat de vandalisme-schade minder is geworden tijdens de project-periode. Onduidelijk is echter of dat komt door meer onderhoudswerkzaamheden of omdat de jongeren hun leven beteren.

De vermindering van het vandalisme heeft zich het duidelijkst voorgedaan op het Balboaplein en het Pieter van Doesplein. De toezichthouder vindt ook dat de vervuiling is afgenomen. Het duidelijkst is dit waarneembaar op het Balboaplein. Naar het oordeel van de geïnterviewde stuurgroepleden heeft de vermindering zich met name voorgedaan met betrekking tot het vandalisme. Ten aanzien van vervuiling zijn twee van de drie geïnterviewden van mening dat deze gelijk is gebleven.

Het enige cijfermateriaal over de ontwikkeling van het vandalisme in het werkgebied van de toezichthouder Admiralenbuurt is afkomstig uit de vernielregistratie. In dit gebied liggen 5 scholen. De ontwikkeling van het aantal vernielde schoolruiten op deze scholen wordt in de onderstaande staafdiagram vergeleken met de ontwikkeling van het aantal vernielde ruiten in het stadsdeel 'Admiralenbuurt'.

Uit het diagram blijkt dat de ontwikkeling in ieder geval niet ongunstig is. In het werkgebied van de toezichthouders wordt de positieve tendens uit de voorgaande jaren ook in 1989 doorgetrokken, terwijl de ontwikkeling in de rest van het deelraadgebied beslist niet positiever is.

ORGANISATIE 4.1

Toezichthouders

Als toezichthouders zijn Sybrand Loef en José Heuving aangesteld; beiden voor 35 uur per week, waarvan 12,5 uur in de speeltuin aan de Joubertstraat en 22,5 uur op de diverse pleinen. Beiden toezichthouders zijn al jaren woonachtig in de Transvaalbuurt.

Stuurgroep en overige betrokkenen

In de stuurgroep zijn vertegenwoordigd: de troubleshooter, de buitendienst-medewerker van de OSKA, een buurtbewoner en tevens lid Beheergroep Transvaal, het wijkopbouworgaan, de jongerenwerkster van Buurtcentrum Transvaal, een maatschappelijk werkster, de politie (Bureau Linnaeusstraat), het streetcornerwerk en een ambtenaar van Bestuurscontacten. De stuurgroep komt in bijzondere gevallen op ad-hoc basis bijeen. Door ziekte en capaciteitsproblemen moest het streetcornerwerk de begeleiding overgeven aan drie anderen (Maatschappelijk werk, Voorpost, Buurthuis Transvaal).

Bij de organisatie van activiteiten voor jongeren wordt naast de jongerenwerkster van buurtcentrum Transvaal samengewerkt met een andere medewerker van dit centrum.

Door de toezichthouders zijn voorts intensieve contacten gelegd met de Dienst Openbare Werken (Groenvoorzieningen), het GEB en de stadsreiniging. Daarnaast hebben de twee toezichthouders op het terrein van onderhoudswerkzaamheden en de herinrichting van de openbare ruimte veel voordeel van hun goede relatie met de Beheergroep Transvaal.

Pers

Het project is in diverse media, zoals het Parool, het Stadsblad en de wijkkrant Transvaal gunstig ontvangen. Naar aanleiding van die publiciteit hebben buurtbewoners contact gezocht met de toezichthouders of met de leden van de stuurgroep.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD 4.2

Een groot voordeel is dat beide toezichthouders al jaren in de Transvaalbuurt wonen en dat zij bij aanvang van het project al veel jongeren persoonlijk kennen. Daarnaast hebben zij de eerste contacten gelegd via de scholen in de buurt. Er is onder meer een boomplantdag in samenwerking met de voorpost-ambtenaar georganiseerd en een zelfbeheerproject opgezet. De groenperken van het speelterrein zijn door de basisschool De Kraal geadopteerd. Dit houdt in dat de leerlingen hier enig verzorgend werk doen. Het leggen van de eerste contacten verliep dan ook vrij gemakkelijk. Als doelgroep werd gemikt op de aanwezige jongeren (met name jongens) in de leeftijd van 9 tot 16 jaar.

Door beide toezichthouders is een vast *programma* van sport- en spelactiviteiten opgezet, bestaande uit de volgende activiteiten:

- sportinstuif op het Krügerplein of het buurtcentrum;
- korfbal op het Transvaalplein of het speeltuinterrein;
- zwemmen in het Sportfondsenbad of buitenbaden;
- sporten in weekend op het speeltuinterrein of in het buurtcentrum.

Het al dan niet doorgaan van deze activiteiten is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden, aangezien de activiteiten doorgaans in de buitenlucht moeten plaatsvinden, bij gebrek aan een binnenaccomodatie.

Bij de organisatie van de *sportinstuiven* krijgen de toezichthouders hulp van de buurthuismedewerker van buurthuis Transvaal indien de sportinstuiven in het buurthuis plaats (kunnen) vinden. De toezichthouders zijn tevreden over deze medewerking.

Per keer bereiken de toezichthouders 20 jongeren. Het zijn overwegend jongens tussen de 10 en 15 jaar die op deze activiteit afkomen. Ongeveer zeven op de tien zijn van buitenlandse afkomst (40% Marokkaans, 30% Turks). De deelnemende jongeren zijn enthousiast en zijn tevens bij de organisatie betrokken (zij hebben bijvoorbeeld een voetbalteam opgericht).

Het buurtcentrum Transvaal verleent haar medewerking bij het *korfballen* door het uitlenen van de korfbalpalen. Er is een goed contact opgebouwd met de jongerenwerkster van dit buurtcentrum. Eens per week vindt er overleg plaats.

Op het korfballen komen alleen jongens af (circa 15) tussen de 10 en 15 jaar. De helft van deze jongens is van buitenlandse afkomst. Het korfballen slaat niet echt aan. Soms wordt er een ander balspel gedaan. Toch proberen de toezichthouders zoveel mogelijk er aan vast te houden (anders wordt er toch alleen maar gevoetbald).

Sijbrand Loef en assistente José
Heuving houden kinderen bezig

Eens in de drie, vier weken wordt er in het Sportfondsenbad (zomers in buitenbaden) *gezwommen*. De toezichthouders worden bijgestaan door buurtbewoners, die als begeleiders meegaan (5 personen). Per keer gaan er zo'n 20 jongens mee in de leeftijd van 10 tot 15 jaar; 40% van deze jongens is van buitenlandse herkomst. De deelnemende jongeren zijn zeer enthousiast over het zwemmen.

Het *sporten* in het weekend vindt plaats op het terrein van de speeltuin of in het buurtcentrum. Soms krijgen de toezichthouders hulp van buurtbewoners. De sportzaal in het buurthuis is vaak overbezet, zodat de behoefte aan een binnenaccommodatie bij slecht weer groot is. Het sporten op het speeltuinterrein wordt druk bezocht. Ongeveer 50 à 60 kinderen komen er op af. Bijna de helft van de kinderen zijn tussen de 5 en 10 jaar; 70% zijn jongens. De kinderen zijn zeer enthousiast en hebben ook een actieve bijdrage in de organisatie, zo stellen zij zelf het sportprogramma op.

Naast deze vaste programma-onderdelen hebben de toezichthouders diverse andere incidentele activiteiten georganiseerd: het ophalen van oude kranten, een educatief uitstapje naar een museum, een kampeerweekend in Austerlitz, kanoën in het Amsterdamse bos, een uitstapje naar de Efteling. Ook hebben zij ingespeeld op evenementen die door het buurthuis Transvaal georganiseerd worden: bezoek Artis, circus Elleboog en feestelijke gebeurtenissen als Piratendag en Tropical Day. De jongeren hebben bij de organisatie van activiteiten over het algemeen een duidelijk inbreng: de adoptie van de struiken op het speelterrein door de leerlingen van de school, de formatie van een vast voetbalteam en het opstellen van het programma voor het sporten in het weekend vormen spreken-de voorbeelden.

BEHEERTAKEN EN PREVENTIE 4.3

De indruk van de toezichthouders is dat de jongeren die verantwoordelijk zijn voor de vernielingen met name gezocht moeten worden onder de wat oudere werkeloze jongens tussen de 16 en 18 jaar. De meeste geïnterviewde leden uit de stuurgroep schatten de beginleeftijd echter jonger in: vanaf 10 jaar, waardoor tegelijkertijd de scholieren in het vizier komen. De meesten zijn van mening dat deze jongeren zowel onder de Nederlandse als onder de buitenlandse kinderen gezocht moeten worden.

De regelmatige aanwezigheid van de toezichthouders op de pleinen en in de straten van de Transvaalbuurt heeft twee belangrijke voordelen. In de eerste plaats hebben de toezichthouders gemakkelijk contacten met de buurtbewoners en de jongeren gekregen. Sommige buurtbewoners hebben zich laten verleiden tot het schoonmaken van de stoep of hebben meegeholpen bij het verrichten van reparaties. De contacten met de jongeren hebben mede tot gevolg gehad dat zij niet langer meer in de anonimiteit kunnen opgaan. Daarmee is een drempel voor het plegen van vernielingen opgeworpen. In de tweede plaats levert het dagelijks schouwen een actueel inzicht in het 'vandalismepatroon'. De klachten kunnen altijd exact omschreven worden. De intensieve contacten met de Dienst Openbare Werken (Groenvoorzieningen), het GEB en de Stadsreiniging hebben

veelal geleid tot herstel van vernielingen en tot extra schoonmaakbeurten als er activiteiten op de pleinen waren. Daarnaast zijn er op het Steve Bikoplein tien nieuwe kastanjes geplaatst.

KNELPUNTEN

4.4

Door de toezichthouders worden de volgende knelpunten gesignaleerd.

- Het wegvallen van de voorpost Bestuurscontacten per 1 januari 1990, de capaciteitsproblemen bij het streetcornerwerk en het matig werkgeverschap van de OSKA zijn factoren die belemmerend werken. De noodzakelijke persoonlijke begeleiding dreigde weg te vallen. Inmiddels heeft de BOZA het werkgeverschap overgenomen.
- Een belangrijk knelpunt met betrekking tot de op de jongeren gerichte activiteiten is het ontbreken van een binnenaccommodatie. Bij slecht weer kunnen de georganiseerde activiteiten geen doorgang vinden.
- Het werken met Turkse en Marokkaanse jongeren stuitte in het begin op het probleem dat de Imam de kinderen weghaalde voor Islam-onderricht. Later is het werkprogramma daarop aangepast.
- Het stadsvernieuwingsproces leidt tot een 'rommelige' indruk, hetgeen vandalisme in de hand kan werken.

BEÏNVLOEDING GEDRAG

4.5

Bereikte jongeren

Het optreden van de twee toezichthouders heeft geleid tot een regelmatig contact met tussen de 200 en 250 jongeren in de leeftijd van 5 tot 15 jaar. Met sommigen is zelfs een vertrouwensband ontstaan. Het merendeel van de kinderen (80%) is van buitenlandse herkomst (50% Marokkanen, 30% Turken) en is jonger dan 12 jaar (60%). De verhouding jongens-meisjes is ongeveer gelijk. Ondanks het feit dat de meerderheid van de jongeren waarmee contact is gelegd van buitenlandse herkomst is, zijn de toezichthouders van mening dat ze onvoldoende contacten hebben weten te leggen met Marokkaanse en Turkse jongeren. Als reden zien zij dat deze kinderen door het Islamonderwijs over weinig vrije tijd beschikken. Het zijn met name de meisjes die zelden meedoen aan de georganiseerde activiteiten. Over het geheel genomen zijn de toezichthouders zeer tevreden over de tot nu toe gelegde contacten.

Activiteiten voor de jeugd

Voor de meeste van de georganiseerde activiteiten geldt dat de kinderen zeer enthousiast zijn. Dit geldt zowel voor de vaste als de incidenteel georganiseerde activiteiten. In sommige gevallen (onder andere kampeerweekend, Efteling) overtrof de belangstelling duidelijk het aanbod. Ook het actief betrekken van de

jongeren bij de organisatie van de activiteiten is goed gelukt. Ten aanzien van de doelstelling om de kinderen systematisch in contact te brengen met bestaande instellingen die hen wat te bieden hebben (zoals sporthal, buurthuis) concluderen de toezichthouders dat er sprake is van een geleidelijk proces van integratie.

Eén van de stuurgroepleden gaf te kennen dat de activiteiten te veel gericht zijn op één plein. Een en ander houdt echter verband met renovatiewerkzaamheden in de buurt. Zo ligt het in de bedoeling dat medio maart het tafeltennissen op het Steve Bikoplein van start zal gaan. Ook zou er gestreefd moeten worden naar het aanbrengen van een structurele lijn in de aangeboden activiteiten, waarbij tevens meer aandacht zou moeten worden gegeven aan het didactische aspect.

Gedrag jongeren

Vrijwel alle geïnterviewden zijn van mening dat het gedrag van de jongeren onder invloed van het project in positieve zin is veranderd. De jongeren zijn bewuster geworden van de negatieve gevolgen van vernielingen en vervuiling. Daarnaast worden de jongeren (voor zover ze jonger zijn dan 16) door de toezichthouders aangesproken als ze zich misdragen. De reactie hierop van de jongeren is wisselend. Als ze niet luisteren worden ze 'gestraft' door hen uit te sluiten van activiteiten. Met de oudere jongeren (boven de 16) hebben de toezichthouders goede contacten opgebouwd. Ofschoon voor deze groep een activiteiten worden georganiseerd doen de toezichthouders er veel aan om hen te vriend te houden.

Gedrag volwassenen

Zowel de toezichthouders als de meeste overige geïnterviewden zijn van mening dat het project het gedrag van de buurtbewoners heeft veranderd. Ze zijn meer gaan letten op het gedrag van jongeren, wijzen jongeren vaker terecht wanneer zij zich misdragen en letten beter dan voorheen op dat er niet wordt vernield. Ook hebben activiteiten als het organiseren van een kampeerweekend, waarbij uiteraard de toestemming van de ouders nodig was, bijgedragen tot een grotere betrokkenheid van de volwassenen bij het project.

EFFECTEN VANDALISME/VERVUILING

4.6

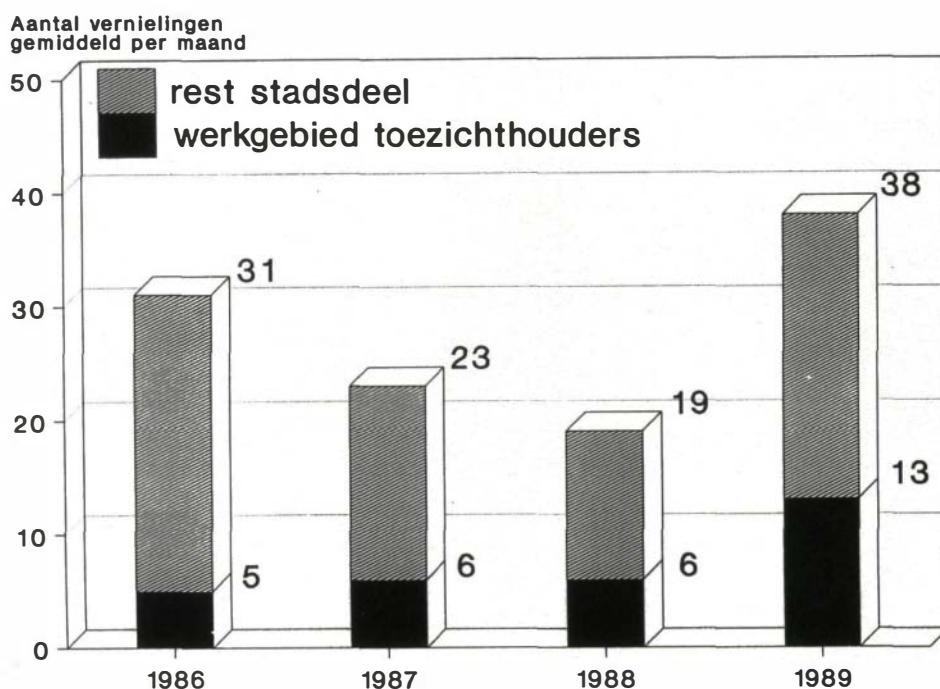
Snel herstelbeleid

De meningen over de preventieve werking van een snel herstelbeleid zijn duidelijk verdeeld. De beide toezichthouders zijn duidelijk te spreken over het snel herstelbeleid. Met name de persoonlijke introductieronde langs alle betrokken diensten bij de aanvang van het project, wrdt door de toezichthouders als een zeer belangrijke stap gezien. Een en ander heeft ertoe geleid dat de klachten van de toezichthouders serieus worden genomen. Dat een snel herstelbeleid preventief werkt, staat voor beide toezichthouders vast: de laatste zeven maanden hebben zij geen melding hoeven te maken dat er iets gesloopt was. Sommige geïnterviewden uit de stuurgroep delen deze positieve geluiden. Anderen zijn

van mening dat er veel te veel tijd over heen gaat voordat de herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd.

Ontwikkeling vandalisme/vervuiling

Er heeft zich, naar de mening van beide toezichthouders, een scherpe daling voorgedaan van het vandalisme in hun werkgebied. Zij worden daarin bijgevallen door schriftelijke reacties van de politie, Openbare Werken en de beheergroep Transvaal. De vermindering van het vandalisme is op alle pleinen duidelijk waarneembaar. De cijfers bevestigen deze indrukken grotendeels. In de eerste plaats is er een inventarisatie door OSKA van beschadigingen en vernielingen op en rond het speeltuinterrein. Van alle reparaties die het OSKA in 1988 liet uitvoeren had 80% een vandalisme-achtergrond, in 1989 was dat nog maar 10%. De vernielregistratie geeft voor het gehele werkgebied een minder positief beeld te zien. In onderstaand staafdiagram wordt een vergelijking gemaakt tussen het aantal vernielde ruiten bij de zes scholen in dit gebied en het totaal aantal vernielde schoolruiten in het Stadsdeel Oost.

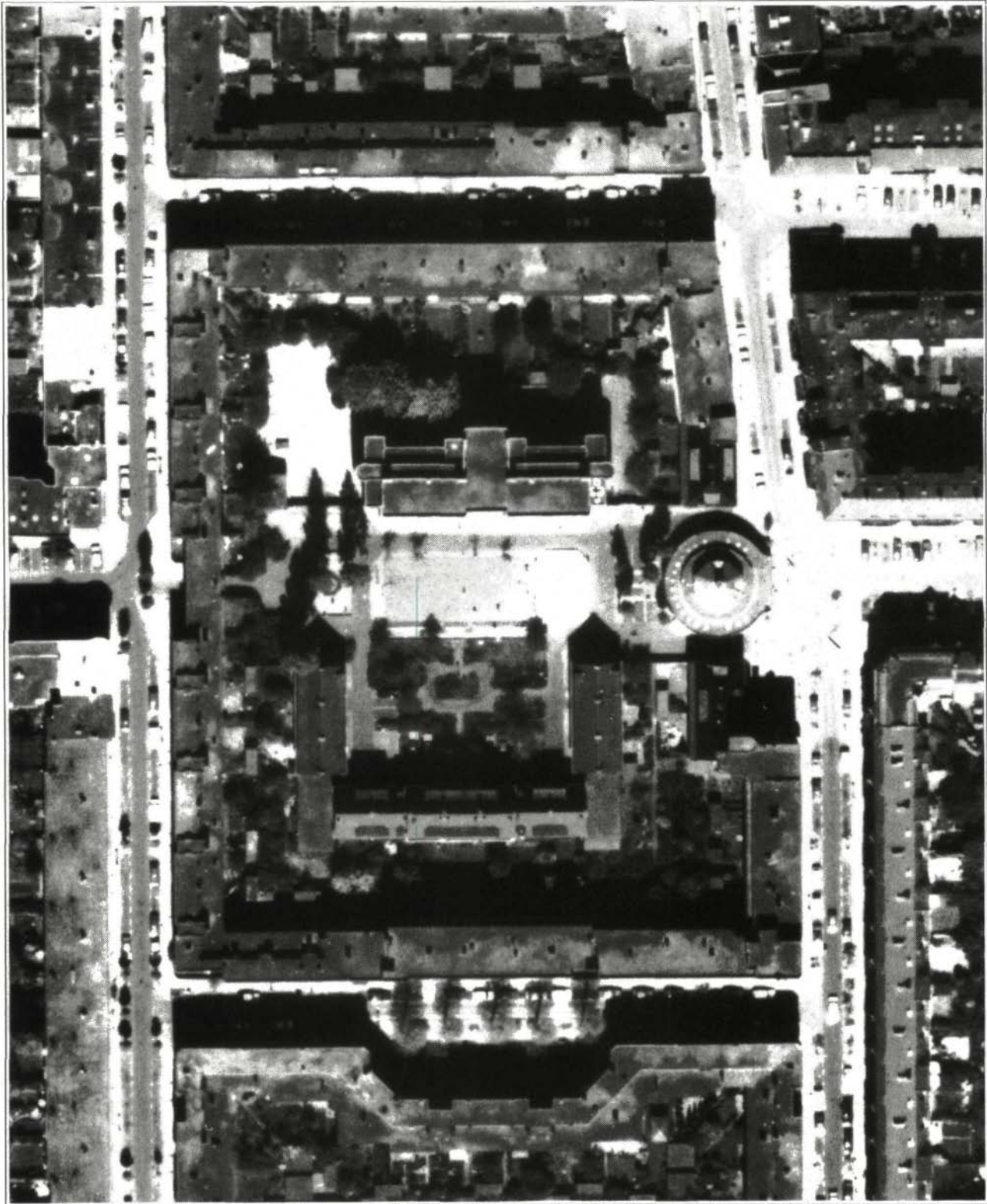

Uit het diagram blijkt dat in het werkgebied van de toezichthouders in 1989 sprake is van een sterke stijging van het aantal vernielde schoolruiten ten opzicht van 1988. Een 'troost' is echter dat in de rest van het Stadsdeel zich een ongeveer even grote negatieve ontwikkeling voordoet. Deze ontwikkeling houdt waarschijnlijk vooral verband met de stadsvernieuwings-activiteiten die zich in dit stadsdeel en het werkgebied afspelen.

De vervuiling is naar de mening van de toezichthouders duidelijk afgenomen. Zo heeft het 'oude-krantenproject' ertoe bijgedragen dat het rondslingeren van kranten uit het straatbeeld is verdwenen.

Een andere aanwijzing zien de toezichhouders in het feit dat de omringende scholen de pleinen weer zijn gaan gebruiken. Voorheen werd hiervan afgezien, omdat de scholen niet verzekerd zijn voor eventuele ongelukken door bijvoorbeeld rondslingerende glasscherven. De vervuiling is het sterkst afgenomen op het speeltuinterrein.

De geïnterviewde stuurgroepleden zijn echter van mening dat de vervuiling gelijk is gebleven. Dat wordt vooral toegeschreven aan de renovatiewerkzaamheden in de buurt.

ORGANISATIE 5.1

Toezichthouder

Als toezichthouder is Idriss el Ghalbzouri voor 24 uur per week aangesteld. Aangezien er veel Marokkaanse jongeren in de buurt wonen, is bij het aantrekken van een toezichthouder speciaal uitgekeken naar iemand van Marokkaanse afkomst. Een factor waarmee de toezichthouder bij aanvang van het project mee te maken kreeg was het onderlinge wantrouwen tussen verschillende bevolkingsgroepen in de buurt.

Stuurgroep en overige betrokkenen

De stuurgroep - Beleidsgroep Toezichthoudersproject Vandalismepreventie Diamantbuurt - die eenmaal per maand bijeen komt, bestaat uit de volgende leden: troubleshooter, coördinator jongerenwerk buurthuizen (BOZA), klachtenbehandelaarster Stadsdeel de Pijp, JVO-wijkactieider, tienerwerker buurthuis Cinétol, twee leden bewonerscommissie Algemene Woningbouw Vereniging, wethouder stadsdeelwerken, politie-ambtenaar Voorkoming Misdrijven (Pieter Aertszstraat), hoofd openbare school de Edelsteen, hoofd beheer Stadsdeelwerken en Wijkcentrum Ceintuurbaan. Voorts is een aantal studenten betrokken bij de huiswerkbegeleiding die in het kader van dit project plaatsvindt.

Pers

Het Amsterdam Stadsblad heeft driemaal aandacht besteed aan het project, waardoor meer buurtbewoners hun medewerking aan het project hebben willen verlenen.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD 5.2

De toezichthouder heeft zich met name gericht op allochtone kinderen (met name van Marokkaanse afkomst). De eerste contacten legde de toezichthouder door vaak de tienerruimte van het buurthuis te bezoeken en door zich regelmatig op te houden op het Smaragdplein. Aanvankelijk zagen met name de wat oudere jongeren de toezichthouder als een soort 'spion'. Niettemin slaagde de toezichthouder er in om in snel tempo contact te leggen met de aanwezige jeugd in de buurt. Door de toezichthouder is een vast *wekelijks programma* van activiteiten opgesteld, bestaande uit de volgende onderdelen:

- zwemmen;
- voetballen;
- sporten op het plein;
- huiswerkklassen.

Met uitzondering van de huiswerkbegeleiding ligt de organisatie van de activiteiten geheel in handen van de toezichthouder. Bij alle activiteiten zijn Marokkaanse jongeren duidelijk in de meerderheid; de overige jongeren zijn van Turkse en Surinaamse afkomst.

Bij het *zwemmen* gaan circa 22 jongeren mee; 75% van deze jongeren is tussen de 12 en 15 jaar, 25% is jonger dan 12. De jongeren reageren zeer enthousiast op het zwemmen. In het algemeen verlopen de contacten met het zwembad-personeel plezierig. Alleen wanneer de jongeren zich vervelend gedragen (stoeien, achter de meisjes aanzitten) wordt de toezichthouder daarop aangekeken.

Met de *voetbalactiviteiten* worden ongeveer 15 jongeren bereikt. De jongeren zijn zeer enthousiast en stellen zelf de teams samen. Ofschoon de toezichthouder wel tevreden is over het voetballen als activiteit is hij duidelijk minder te spreken over de lokatie waar het voetballen zich afspeelt (Smaragdplein). De aanwezigheid van honden en brommers veroorzaakt veel overlast. De toezichthouder stimuleert de jongeren te gaan voetballen in de sporthal.

Het *sporten* dat de toezichthouder op het Smaragdplein organiseert bestaat vooral uit tafeltennissen. Circa 20 jongens worden hierdoor aangetrokken. 70% is tussen de 12 en 15 jaar, 30% is jonger dan 12.

De jongeren zijn zeer enthousiast. Ook de toezichthouder is zeer tevreden. Alleen het materiaal waarover hij beschikt, laat te wensen over.

Met financiële steun van de stadhuisafdeling Onderwijs (onderwijsvoorrangsbeleid) en Jeugdzaken en Volksontwikkeling, heeft de toezichthouder *huiswerkbegeleiding* in het buurthuis opgezet. De leerstof, die op school wordt gegeven, is te omvangrijk en te zwaar voor de allochtone jongeren. De huiswerkbegeleiding wordt gegeven door studenten. Op dit moment nemen 7 jongens deel aan de huiswerkklassen (4 Marokkaanse, 2 Turkse en 1 Portugese jongen). Het zijn vooral jongeren van de MAVO/HAVO/MTS die gebruik maken van de huiswerkklassen. LTS-ers blijken minder gemotiveerd. Het project loopt in juni ten einde. De toezichthouder hoopt voor de toekomst dat de leraren op school de leerlingen zullen stimuleren tot het bezoeken van de huiswerkbegeleiding. De meningen van de leraren blijken echter verdeeld. Sommigen zijn van mening dat een dergelijk initiatief voorbehouden is aan de scholen.

Naast deze vaste activiteiten heeft de toezichthouder in de loop van het project diverse *incidentele* activiteiten georganiseerd, onder andere tijdens de Ramadan twee keer per week video of andere spelletjes in het buurthuis, kamperen in Limburg en inloopmiddagen. De inbreng van jongeren bij de organisatie van de activiteiten bestaat uit het formeren van voetbalteams en het opstellen en weer opruimen van de spel- en sportactiviteiten.

BEHEERTAKEN EN PREVENTIE 5.3

Naar de mening van de meeste geïnterviewden moeten de vernielingen in de Diamantbuurt op het conto worden geschreven van de schoolgaande jongens in leeftijd variërend van 10 tot 16 jaar. De toezichthouder schat de leeftijd ouder in: tussen de 14 en 16 jaar. De meerderheid van de geïnterviewden is van mening dat het vooral om Marokkaanse jongeren gaat, hetgeen niet verwonderlijk is aangezien er in de Diamantbuurt veel Marokkaanse jongeren wonen.

De toezichthouder heeft met name contacten met allochtonen. De contacten met

de Nederlandse bevolking onderhoudt de toezichthouder met tussenkomst van bewonerscommissie (waarvan een vertegenwoordiger in de stuurgroep zit). Op deze wijze krijgt de toezichthouder zowel klachten van de autochtone als van de allochtone bevolking binnen en kan hij indien nodig snel herstel organiseren. Bovendien vormen leden van de stuurgroep in wisselende samenstelling 'schouwgroepen', zodat een actueel overzicht van de plaatselijke vandalisme-schade verkregen wordt. Door de toezichthouder zijn enkele schoonmaakacties op het Smaragdplein georganiseerd voor een klein groepje tieners. De politie is van haar zijde actiever gaan optreden tegen de overlast van auto's en agressieve honden.

Mede door een verzoek van de stuurgroep en de toezichthouder heeft het Energiebedrijf een betere verlichting en nieuwe armaturen op het Smaragdplein aangebracht. In overleg met de stuurgroep heeft de Afdeling Stadsdeelwerken (van Deelraad de Pijp) in 1989 voor meer dan f 32.000,- aan extra investeringen gerealiseerd (plantsoenverbetering, hekwerk, speelmaterialen en papierbakken). Bij de herinrichting van het plein is door Stadsdeelwerken en bewoners nauw samengewerkt.

KNELPUNTEN 5.4

De toezichthouder signaleert de volgende knelpunten:

- De reinigingsdienst kan de vervuiling niet echt aanpakken zonder enige medewerking van burgers. Het ontbreekt te veel burgers aan het noodzakelijke bewustzijn dat zij in een buurt met anderen samenleven.
- De capaciteit ontbreekt voor het opzetten van activiteiten met heel jonge kinderen.
- De kwaliteit van het aanwezige spelmateriaal laat te wensen over.

BEÏNVLOEDING GEDRAG 5.5

Bereikte jongeren

Op dit moment heeft de toezichthouder regelmatig contact met circa 40 à 50 jongeren. Het zijn overwegend jongens (80%) van buitenlandse herkomst (80% Marokkanen, 6% Surinamers en 4% Turken); 5% van de jongeren is ouder dan 18, 5% is tussen de 16 en 18, 60% tussen de 12 en 16 en 30% is jonger dan 12 jaar.

De toezichthouder heeft naar zijn mening onvoldoende contact met Surinaamse jongens. Zodra de activiteiten een groeps karakter hebben komen ze niet. Bij een individuele activiteit als zwemmen zijn ze er echter wel bij. Een andere reden waarom de toezichthouder weinig contact met ze heeft is dat ze niet vaak op het plein aanwezig zijn. Over het geheel genomen is de toezichthouder tevreden over de gelegde contacten.

Activiteiten voor de jeugd

Ten aanzien van de doelstelling om de jongeren systematisch in contact te brengen met bestaande instellingen stelt de toezichthouder vast dat het proces van integratie geleidelijk in gang is gezet.

Naast de beschreven activiteiten heeft de toezichthouder zich ingespannen om ook voor oudere jongeren (boven de 18) iets van de grond te krijgen. Aanleiding was dat de buurt klaagde over overlast van rondhangende jongeren bij het voormalige badhuis aan het Smaragdplein.

Deze jongeren klaagden op hun beurt dat er voor hen niets georganiseerd wordt. Het buurthuis is vooral gericht op oudere volwassenen.

Tot nu toe heeft de toezichthouder tevergeefs geprobeerd om voor de weekends een ruimte te bemachtigen voor deze jongeren. Wel heeft de bemiddeling van de toezichthouder ertoe geleid dat de overlast op en rond het Smaragdplein aanmerkelijk minder is geworden. De klachtenbehandelaarster van het Stadsdeel de Pijp en de politie ontvangen inmiddels geen klachten meer van dien aard.

Meerdere stuurgroepleden zijn van mening dat er *meer aandacht* aan de huiswerkbegeleiding gegeven moet worden.

Andere activiteiten die meer aandacht verdienen, zijn:

- computercursus;
- vergroten van betrokkenheid door middel van schoonmaak- en repareeracties
- parkeerproblemen (dienst parkeerbeheer).

Aan de andere kant geven sommige stuurgroepleden te kennen dat aan sommige activiteiten *te veel* aandacht wordt geschonken:

- activiteiten te veel gericht op oudere jongeren;
- activiteiten te veel gericht op jongens;
- er worden te veel activiteiten georganiseerd, waardoor diepgang ontbreekt;
- de huiswerkbegeleiding valt buiten het takenpakket van de toezichthouders.

Jongeren op speelwei

Gedrag jongeren

De meeste geïnterviewden zijn van mening dat het gedrag van de jongeren door het project positief is beïnvloed. Niet alleen de schade, maar ook de overlast die jongeren veroorzaken is afgenomen. De jongeren zijn meer aanspreekbaar geworden: zij luisteren uiteindelijk naar de toezichthouder wanneer deze hen wijst op negatief gedrag. Overigens ziet de toezichthouder zich zelf zeker niet als politie-agent. Zo rekent hij het niet tot zijn taak om jongeren die op brommers scheuren tot de orde te roepen.

Gedrag volwassenen

Zowel de toezichthouder als de meeste overige geïnterviewden zijn van mening dat de volwassenen te bang zijn om de jongeren aan te spreken op negatieve gedragingen. Eén geïnterviewde maakt daarbij een uitzondering voor het Nederlandse deel van de bewoners.

De toezichthouder heeft via een brief getracht de bewoners te stimuleren om meer toezicht uit te oefenen. Daarin worden zij opgeroepen om in te grijpen als zij iets zien dat niet door de beugel kan. Wanneer ze dit laatste niet durven, worden ze dringend verzocht om het buurthuis, de politie, dan wel de bewonersorganisatie te bellen. Tot nu toe heeft slechts één een probleem aangekaart bij de toezichthouder.

EFFECTEN VANDALISME/VERVUILING**5.6*****Snel herstelbeleid***

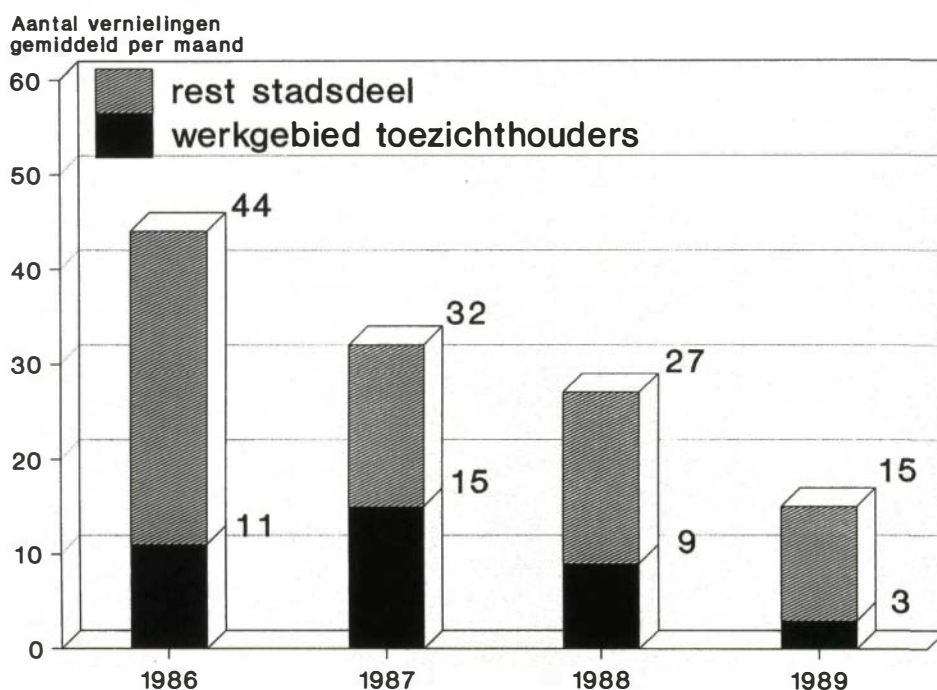
De toezichthouder uit zich positief over het snel herstelbeleid. Er wordt over het algemeen snel op zijn meldingen over kapotte objecten gereageerd en het snel herstelbeleid werkt preventief. De meningen van de overige geïnterviewden zijn echter verdeeld. Het voornaamste bezwaar dat naar voren komt is dat het te lang duurt voordat de reparaties plaatsvinden.

Ontwikkeling vandalisme/vervuiling

Alle geïnterviewden zijn eensluidend van mening dat het vandalisme in het werkgebied van de toezichthouder is afgenomen. Deze vermindering heeft zich het duidelijkst voorgedaan op het Smaragdplein en het schoolplein.

Ook de cijfers wijzen in die richting. Zo bedroeg de totale schade over 1988 aan bestrating, siermuurtjes en groen f 11.850,-. Over de eerste acht maanden van 1989 was het schadebedrag nog maar f 3.650,-. De vernielregistratie geeft eveneens een gunstige ontwikkeling te zien. In de Diamantbuurt ligt slechts één school met de toepasselijke naam Edelsteenschool. Het aantal vernielde ruiten van deze school wordt vergeleken met het aantal vernielde ruiten in het Stadsdeel.

Aantal vernielde schoolruiten in
werkgebied toezichthouders en in
het gehele stadsdeel de Pijp

Uit het diagram blijkt dat zowel in het Stadsdeel als in de Diamantbuurt het aantal vernielde schoolruiten daalt, maar dat deze daling in 1989 in de Diamantbuurt duidelijk sterker is dan in de rest van het Stadsdeel.

Ook het schadebedrag van de Edelsteenschool is fors gedaald. In 1988 was dit nog f 6.150,-; over de eerste 8 maanden van 1989 slechts f 1.350,-. Wat betreft de vervuiling is een kleine minderheid van de geïnterviewde stuurgroepleden het met de toezichthouder eens dat ook de vervuiling is afgenomen. Een kleine meerderheid is echter van mening dat de mate van vervuiling gelijk is gebleven.

S A M E N V A T T I N G

Sinds het midden van de jaren tachtig voert de gemeente Amsterdam een breed vandalismpreventiebeleid. Een belangrijk onderdeel van dit beleid wordt gevormd door de activiteiten van de troubleshooter vandalismpreventie. Zij heeft ondermeer tot taak om brandhaarden van vandalisme te signaleren en met betrokken instellingen en sleutelpersonen tot een oplossing van de problemen te komen. Als onderdeel van deze brandhaarden-aanpak heeft de troubleshooter eind 1988/begin 1989 drie projecten functioneel toezicht geïnitieerd.

De troubleshooter vandalismpreventie mevrouw Riek Hoogkamp

In drie buurten (Admiralenbuurt, Transvaalbuurt en Diamantbuurt) zijn toezichthouders aangesteld. Zij worden in alle drie de buurten begeleid door een stuurgroep, waarin naast de troubleshooter, vertegenwoordigers van gemeentelijke diensten en instellingen uit het maatschappelijk middenveld zitting hebben.

De taakomschrijving van de toezichthouders luidt als volgt:

- regelmatige aanwezigheid op pleinen om daarmee vernielgedrag te voorkomen en desnoods optreden bij vernielgedrag;
- het signaleren van schade en het zonodig organiseren van herstelwerkzaamheden;
- de opzet en uitvoering van een breed scala van recreatieve activiteiten voor en met de doelgroep.

De belangrijkste ervaringen uit de drie projecten worden samengevat aan de hand van deze drie taken. Daarbij worden de eerste twee taken samengevat onder de noemer 'beheertaken'.

Beheertaken

In dit kader zijn de volgende activiteiten ondernomen:

- Het regelmatig schouwen in het werkgebied.
- Het onderhouden van contacten met buurtbewoners om klachten te inventariseren.
- Het organiseren van schoonmaakacties en het betrekken van buurtbewoners bij kleine herstelwerkzaamheden.
- De complete herinrichting van een plein en de plaatsing van 10 kastanjes op een ander plein.
- De adoptie van groenstruiken op een speelterrein door leerlingen van een lagere school.
- Het leggen van *persoonlijke* contacten met functionarissen van gemeentelijke diensten om een snel herstel te bevorderen.

Op basis van de interviews kan de conclusie worden getrokken dat in de Transvaalbuurt en de Diamantbuurt de meeste aandacht aan de beheertaak is geschonken en in de Admiralenbuurt de minste aandacht.

De meeste geïnterviewde betrokkenen zijn van mening dat deze activiteiten een preventieve invloed hebben op het vandalisme. Over de invloed op vervuiling verschillen de betrokkenen van mening. Alle toezichthouders vinden dat de vervuiling minder is geworden, terwijl de meeste stuurgroepleden vinden dat hier weinig verandering in opgetreden is.

Wel kan worden gesteld dat alle betrokkenen redelijk tevreden zijn over de resultaten die met de beheertaken zijn geboekt. Dat neemt niet weg dat het nog beter zou kunnen als de volgende knelpunten opgelost worden.

- De betrokkenheid van buurtbewoners is nog niet groot genoeg. In de Admiralenbuurt en Transvaalbuurt is wel sprake van contacten van de (Nederlandse) toezichthouders met autochtone buurtbewoners, maar de contactlegging met allochtone volwassenen verloopt niet optimaal. Daarentegen heeft de (Marokkaanse) toezichthouder te weinig contact met de autochtone buurtbewoners. Het streven is er dan ook op gericht om meer aandacht te gaan schenken aan een opzet van projectactiviteiten, waarbij op beide bevolkingsgroepen een beroep wordt gedaan.
- Er is nog te weinig sprake van een systematische afstemming van werkzaamheden van woningbouwverenigingen en verschillende gemeentelijke diensten/bedrijven met een beheertaak. Deze instellingen werken met lang van te voren vastgestelde plannings. Een dergelijke manier van werken biedt weinig ruimte voor snelle reacties, het oplossen van noodsituaties, of een ongeplande grootschalige aanpak. Bovendien is het voor de toezichthouders geen gemakkelijke opgave om de juiste persoon voor de juiste klus te achterhalen. Projecten die in buurten worden opgezet waar stadsvernieuwingen-activiteiten plaatsvinden, ondervinden daarbij extra hinder; zeker ten aanzien van de pogingen om de vervuiling een halt toe te roepen. Overigens is het opvallend dat de toezichthouders in vergelijking tot de stuurgroepleden beter te spreken zijn over de snelheid waarmee door diensten op klachten wordt gereageerd*.

* Het is op grond van het onderzoek niet mogelijk om een verklaring voor dit verschil in meningen te geven. Enerzijds is het denkbaar dat de toezichthouders (vanwege hun sterke betrokkenheid) een te positief beeldschetsen; anderzijds kan worden verondersteld dat de toezichthouders juist een beter zicht hebben op de uitgevoerde werkzaamheden dan de stuurgroepsleden.

Activiteiten voor de jeugd

Elk project is afgestemd op de lokale problematiek en mogelijkheden. In de Transvaalbuurt is bij het organiseren van activiteiten het accent gelegd op jongeren (jongens) in leeftijd variërend van 9-16 jaar. In de Diamantbuurt bestaat de doelgroep uit allochtone kinderen (Marokkanen). De toezichthouder in de Admiralenbuurt richt zich op jongeren die geen aansluiting hebben kunnen vinden bij reeds bestaande voorzieningen (sport, sociaal cultureel werk) en die door velen als moeilijk benaderbaar worden beschouwd.

De meeste activiteiten hebben met sport te maken en spelen zich af in de buurt. Daarnaast worden echter ook andere recreatieve activiteiten georganiseerd, die zich soms ook buiten de buurt afspelen. In één project wordt ook duidelijk aandacht geschonken aan educatieve activiteiten. Een belangrijk uitgangspunt is dat de jongeren bij de organisatie van activiteiten worden betrokken. Dit uitgangspunt wordt in de praktijk vormgegeven doordat jongeren zelf (voetbal)teams formeren en een programma voor bepaalde activiteiten samenstellen.

Bij een aantal activiteiten (bijvoorbeeld schoonmaken en opruimen) wordt een duidelijke link gelegd met vandalismpreventie door de betrokkenheid met de buurt te verhogen en duidelijk te maken dat het plegen van vandalisme niet samen gaat met sport.

De projectactiviteiten zijn duidelijk aangeslagen bij de jongeren in de verschillende buurten; hetgeen ook blijkt uit de aantallen bereikte jongeren (in de zin dat de toezichthouders er regelmatig contact mee hebben). In de Admiralenbuurt gaat het om ongeveer 60 jongeren, in de Transvaalbuurt om 200-250 jongeren en in de Diamantbuurt om 40-50 jongeren.

Drie van de vier toezichthouders vinden dat zij een 'vertrouwelijke' relatie met de jongeren hebben opgebouwd. Die vertrouwensrelatie staat garant voor enige invloed op het gedrag; jongeren vernielen niet meer of in mindere mate. Een ander positief resultaat is dat zich in de Diamantbuurt en Transvaalbuurt een geleidelijk proces van integratie in bestaande voorzieningen aftekent.

Ook bij de activiteiten voor de jeugd doen zich enkele knelpunten voor:

- Het ontbreken van accommodatie, hetzij als kantoor ten behoeve van de toezichthouder, hetzij voor de georganiseerde activiteiten voor de jeugd in geval van slecht weer, betekent in de praktijk afhankelijkheid van anderen die wel over eigen ruimte beschikken. Niet elke sporthal, buurthuis speeltuinvereniging kan op het gewenste moment medewerking verlenen, vanwege andere prioriteiten. Soms werpt het slechte imago van de doelgroep daarbij een extra barrière op.
- Bepaalde groepen jongeren worden in onvoldoende mate bereikt. Het zou bijvoorbeeld zinvol zijn om ook de jongere kinderen beneden de negen jaar bij de projecten te betrekken met het oog op gedragsbeïnvloeding. Het bereiken van deze groep jongeren valt tot heden buiten de personele mogelijkheden. Een andere groep die slecht bereikt wordt zijn de meisjes, met name van buitenlandse afkomst. De hoofdreden is dat de ouders ze vaak thuis houden.
- Tot slot is naar voren gekomen dat bij activiteiten die een duidelijk groeps-karakter dragen en waar veel kinderen van een bepaalde groepering (bijvoorbeeld Marokkanen) aan deelnemen, in een aantal gevallen er toe leidt dat andere groeperingen zich niet laten zien.

Het tweede knelpunt kan worden meegenomen in een bredere discussie over de voor de jeugd georganiseerde activiteiten. Het merendeel van de activiteiten is gericht op sport en spel. De behoeften van jongeren gaan echter verder.

Een duidelijk voorbeeld van dat laatste vormt de huiswerkbegeleiding. Hoewel een aantal geïnterviewden daar enthousiast op reageert, zijn sommigen er juist voor bevreesd dat een dergelijke verbreding ten koste gaat van de primaire doelstellingen.

Uit de reacties van de stuurgroepleden kan tevens worden opgemaakt dat men inmiddels in een bezinningsfase beland. Het accent dat in de beginfase op het bereiken van de jongeren lag, verschuift nu naar de activiteiten zelf. Geluiden als “er moet meer structuur in de aangeboden activiteiten worden aangebracht” en “eenmalige activiteiten (zoals bijvoorbeeld skiën) waarop geen vervolg mogelijk is zijn ongewenst”, wijzen in die richting. De uitprobeersfase moet plaats maken voor een meer doordachte opzet van de aangeboden activiteiten.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIES 7.1

Met de projecten functioneel toezicht worden de volgende subdoelstellingen nagestreefd:

- Het bevorderen van een goed beheer van de openbare ruimte in het werkgebied.
- Een positieve beïnvloeding van houding en gedrag van jongeren uit de buurt.
- Het verhogen van drempels bij jongeren om vandalisme te plegen.

Ten aanzien van de realisering van deze subdoelstellingen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Alle betrokkenen zijn redelijk tevreden met de resultaten die met de beheertaken worden geboekt. Belangrijke knelpunten zijn nog gelegen in de afstemming van activiteiten van woningbouwverenigingen en diensten met een beheertaak en de geringe betrokkenheid van bewoners bij de buurt en het project.
- De vervuiling rond de pleinen is volgens de toezichthouders afgenomen. Door stadsvernieuwingsactiviteiten wordt op sommige lokaties het tegen gaan van vervuiling bemoeilijkt.
- Met de georganiseerde (in hoofdzaak sportieve) activiteiten wordt een groot aantal jongeren bereikt. Bepaalde groepen worden echter nog onvoldoende bereikt.
- Jongeren die deelnemen aan projectactiviteiten leveren een positieve bijdrage aan de organisatie van de activiteiten en het schoonmaken van pleinen. Tevens valt een geleidelijke integratie in bestaande voorzieningen te constateren.
- Als gevolg van de vertrouwensrelatie die tussen toezichthouders en jongeren is ontstaan, zijn jongeren (beter) aanspreekbaar geworden op negatieve gedragingen.

Uit deze opsomming blijkt dat, ondanks een aantal knelpunten, de subdoelstellingen in belangrijke mate worden gerealiseerd.

De hoofddoelstelling van de projecten is het terugdringen van het vandalisme in het werkgebied van de toezichthouders. Alle betrokkenen zijn het er over eens dat deze hoofddoelstelling wordt gehaald. De vernielcijfers laten over het algemeen ook een dalende lijn zien. Deze daling steekt bovendien gunstig af bij de ontwikkeling in de rest van de Stadsdelen, waarin de projectgebieden gelegen zijn. Afsluitend kan worden gesteld dat de projecten functioneel toezicht reeds in het eerste jaar vruchten blijken af te werpen. Dankzij de inzet van de toezichthouders en de netwerken van betrokkenen wordt verloederende problematische buurten effectief tegengegaan en kan er met recht gesproken worden van een voorbeeld van sociale vernieuwing 'avant la lettre'.

Het is dan ook logisch dat vele stuurgroepleden voor voortzetting van de projecten pleiten en dat ook in andere buurten belangstelling is ontstaan om vergelijkbare projecten op te zetten. Inmiddels heeft de troubleshooter aanvragen uit de Staatsliedenbuurt en het Overtoomse Veld gehonoreerd en zijn begin 1990 in deze buurten toezichthouders aangesteld.

AANBEVELINGEN 7.2

De resultaten van de projecten functioneel toezicht geven er alle aanleiding toe deze aanpak in de toekomst te continueren. Bestuurlijk en organisatorisch daagt er echter een knelpunt op in de vorm van de instelling van nieuwe stadsdelen. Zullen deze al zo snel operationeel zijn, dat de lopende projecten gecontinueerd kunnen worden? Wij bevelen het centrale bestuur aan een voorziening te treffen om een voortijdige afloop van de projecten te voorkomen. De stadsdelen moeten tijd en gelegenheid hebben de projecten te integreren in hun plannen voor 1991 en verder. Wanneer de functie troubleshooter voorlopig nog in stand wordt gehouden kan ondersteuning worden geboden bij de verdere ontwikkeling van het toezichthoudersconcept.

Bij deze ondersteuning staan de volgende aspecten centraal:

- Deskundigheidsbevordering en informatie-uitwisseling voor toezichthouders en andere betrokkenen.
- Stimuleren van netwerkontwikkeling. Hierbij moet worden bedacht dat bij de projecten ook organisaties (bijvoorbeeld woningbouwverenigingen en politie) worden betrokken, die niet binnen grenzen van buurten of Stadsdelen opereren.

Intussen zijn er al zes toezichthouders, de twee nieuwe buurten meegerekend. Het is te verwachten dat in het kader van de sociale vernieuwing nieuwe soortgelijke projecten zullen worden opgezet. Het verdient dan aanbeveling om tussen de diverse toezichthouders onderling te komen tot een meer gestructureerde vorm van samenwerking, kennisoverdracht en methodiekontwikkeling. Dit kan worden bevorderd door:

- het organiseren van 'stages' van toezichthouders in elkaars werkgebieden;
- een toezichthoudersoverleg dat eens per kwartaal plaatsvindt.

De troubleshooter kan hierbij een ondersteunende rol vervullen.

Het aanbod van activiteiten voor jongeren dient beter gestructureerd te worden, zodat ook groepen die nog onvoldoende zijn bereikt bij de activiteiten worden betrokken. Tevens is het, mede met het oog op de betrokkenheid van buurtbewoners van belang dat er activiteiten worden georganiseerd waarbij zowel op autochtone als op allochtone bewoners een beroep wordt gedaan.

Het draagvlak in de buurten voor het werk van de toezichthouders kan worden vergroot door de activiteiten niet alleen op de preventie van vandalisme maar ook op andere vormen van veelvoorkomende criminaliteit te richten.

De activiteiten van de toezichthouders sluiten goed aan op de ontwikkeling van buurtbeheer. Een betere koppeling van de signalerende functie van toezichthouders aan de werkzaamheden van organisaties die actief zijn in het kader van buurtbeheer is dan ook van groot belang.

L I T E R A T U U R L I J S T

- Dijk J.J.M. van;
1989 kriminaliteitspreventie in de jaren negentig.
 In : *Beveiliging 2e jaargang, nummer 9*
- Dijk B. van, Soomeren P. van en Walop M;
1988 *Vandalisme-preventie in de praktijk*;
 Vermande BV; Lelystad.
- Eindrapport Commissie kleine criminaliteit.*
1986 Staatsuitgeverij s-Gravenhage
- Projectgroep Vandalismepreventie,
1987 *Eindverslag eerste wijkacties vandalisme-preventie*;
 Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam
1986 *Jaarverslag Vandalisme-preventie*
 Amsterdam.
- Lavrakas P.J. en Bennet S.F.;
1989 *A process and impact evaluation of the 1983-6 neighborhood*
 anti-crime self-help program;
 Evanston.
- Vrouwen Platform de Pijp
1988 *Nota Sociale Veiligheid*;
 Amsterdam.
- Samenleving en Criminaliteit.*
1985 Staatsuitgeverij 's-Gravenhage
- Verwoerd C. van;
1989 *Onderzoeksverslag project troubleshooter in Amsterdam*;
 Bureau Criminaliteitspreventie; Amsterdam.

COLOFON

Opdrachtgever

Coördinatiepunt Preventie Vandalisme van de Hoofdafdeling C.E.R.,
gemeente Amsterdam

Productie

Bureau Criminaliteitspreventie Amsterdam

Auteurs

A.G. van Dijk en M. Horde,
met medewerking van P.F. van Soomeren

Vormgeving

Bernadette Zumpolle & Evelyne Dielen,
met medewerking van Roel Heerema (bNO)

Foto's

Dienst Stedelijk Beheer, gemeente Amsterdam
F.J. Busselman, Amsterdam

Grafieken

Het Amsterdams bureau voor Onderzoek en Statistiek (O&S)

Amsterdam, maart 1990.